

KRABBEN

Daan Borrel & Milou Deelen

van vrouw ~~tegen~~ tot vrouw

DAAN & MILOU
INLEIDING

Grote kans dat je bij de titel van dit boek aan vrouwen dacht die naar een ander uithalen met hun gemanicuurde nagels. Als in de zogenoemde stereotypische *cat-* of *bitchfight*. Het woord ‘krabben’ verwijst inderdaad enerzijds naar meisjes of vrouwen die uithalen met hun nagels, wanneer ze – en let op, dit is belangrijk – in het nauw zitten en zich bedreigd voelen. Daarnaast is het werkwoord krabben afgeleid van het ‘krabbenmandeffect’: een begrip dat werd bedacht in de tweede feministische golf – een opleving van de vrouwenbeweging in de jaren zestig, zeventig en tachtig van de vorige eeuw, om het gedrag van vrouwen die andere vrouwen naar beneden trekken te duiden. Zit er één krab in de mand, dan kan zij er makkelijk op eigen kracht uit ontsnappen. Zitten er meerdere krabben in diezelfde mand, dan belemmeren ze elkaar: zodra één krab een poging doet uit de mand te klauteren, dan ‘krabben’ de anderen haar omlaag. Zo blijven ze in de mand zonder dat een visser op ze hoeft te letten.

De mand staat symbool voor het patriarchaat: een samenleving georganiseerd door en voor mannen. Een samenleving waar op vrijwel alle belangrijke plekken de man de uiteindelijke baas is – bij de krant, politieke partijen, grote bedrijven, universiteiten –, waar mannen meer geld verdienen dan vrouwen, waar medisch onderzoek grotendeels gericht is op mannelijke lichamen, waar in de beeldvorming gebruik wordt gemaakt van schadelijke vrouwelijke stereotypes, waar vrouwen minder zichtbaar zijn in de media, waar mannen bepalen wanneer en hoe er wordt gesekest. Een samenleving waar mannen, kortom, de baas zijn. Om mannen de baas te laten zijn, moeten vrouwen als minderwaardig worden

neergezet. Zo blijft de macht, de mand bestaan. De term ‘krabbenmand’ is dus ontstaan in de jaren zestig om in opstand te komen tegen het patriarchaat. Dat patriarchaat bestaat nog steeds.

Met krabben bedoelen wij vrouwen die andere vrouwen naar beneden halen, klein proberen te houden, door afkeurend over haar te praten of haar iets niet te gunnen. Krabben staat voor ons voor het onnodig oordelen over andere vrouwen, voor het hebben van vooroordelen over vrouwen en het veroordelen van vrouwen – een logisch gevolg daarvan.

We ondervonden dat krabben aan den lijve. Milou kreeg te maken met slutshaming toen ze lid was van het studentencorps Vindicat in Groningen en ging in 2017 viral met een filmpje waarin zij zich hiertegen uitspreekt.

Daan bevroeg in haar boek *Soms is liefde dit* (2018) de eenzijdige representatie van de vrouw als seksueel wezen. Beiden voelden we als reactie hierop het gekrab van andere vrouwen jeuken en branden aan ons lijf, online en offline. We bleven achter met kleine krassen op onze huid en ziel.

Maar we herkennen het gedrag ook bij onszelf. En zien het dagelijks gebeuren op sociale media, televisie, in films, series, boeken, en in onze omgeving. Het krabbenmandeffect houdt vrouwen niet alleen individueel, maar ook als groep klein. Als je een andere vrouw niet uit de mand laat klimmen, kan zij de rest ook niet uit de mand trekken. Waarom zouden vrouwen zichzelf klein willen houden? Is het niet logischer om je als groep sterk te maken tegen het patriarchaat? Waarom gebeurt dit niet?

Hoe komt het dat vrouwen krabben?

Er is al eeuwenlang een pijnlijk groot verschil in gelijke kansen en rechten tussen mannen en vrouwen zichtbaar. Nog altijd hebben vrouwen tegenwoordig de neiging zich achter de mening van een man te scharen. Is dat angst om zichtbaar te zijn? Aangeleerd gedrag? Komt dat omdat de mening van de vrouw altijd ondergeschikt is gebleven, dat de mening van mannen bijgevolg meer waard is?

Het goede nieuws is dat als krabben elkaar hun gang zouden laten gaan, ze een voor een uit de mand klimmen. Nog beter nieuws is dat wij mensen zijn, en dat we – anders dan krabben – onze aangeleerde neigingen tegen het licht kunnen houden en veranderen.

De tegenhanger van de krabbenmand is *sisterhood*. Sisterhood betekent voor ons dat je andere vrouwen – al maken we hier liever andere mensen van – steunt en voor hen opkomt. Sisterhood gaat over samen vrijheden bevechten én bewaken, je samen sterk maken tegen het patriarchaat.

Wij geloven dat vrouwen niet ‘nou eenmaal’ jaloers, kattig, krabbig of venijnig zijn. Vrouwen zijn geen *mean girls*. Wij geloven niet in wezenlijke verschillen

tussen mannen en vrouwen. Wij geloven niet dat vrouwen als groep een bepaalde eigenschap bezitten die mannen niet hebben. De individuele verschillen tussen mensen zijn veel groter dan de groepsverschillen tussen mannen en vrouwen.

Toch zien we met regelmaat op sociale media en in het echte leven vrouwen die andere ‘bondgenoten’ veroordelen voor de manier waarop ze hun leven leiden, hoe ze zich presenteren. Moeten we dat misschien zien als constructieve kritiek? Wat is het verschil tussen krabben en opbouwende kritiek geven? Of is het krabbenmandeffect een mythe; wederom een seksistisch stereotype om vrouwen klein te houden? Mannen veroordelen vrouwen ook, net als vrouwen mannen veroordelen, net als mannen elkaar onderling óók veroordelen.

In dit boek onderzoeken wij specifiek de vooroordelen, het oordelen en veroordelen – afkeuren of afwijzen – van vrouwen onderling. Omdat de vrouw als groep nog steeds ondergeschikt is aan de man in onze westerse samenleving.

We gebruiken onszelf en onze groeiende vriendschap als materiaal. Dat kan alleen als we goudeerlijk zijn over wat we denken; wij geloven dat een gedachte niks zegt over wie je bent, maar veel zegt over wat je hebt aangeleerd. Om zo eerlijk mogelijk te zijn naar elkaar, gebruiken we de briefvorm om te reflecteren. Brieven kenmerken zich door intimiteit, aandacht en bezinning – het tegenovergestelde van het snelle, afstandelijke, onaandachtige veroordelen. Zo zijn ook vooroordelen – een op gebrek aan kennis berustende mening of afkeer – over vrouwen gebaseerd op vluchtige aannames. Vooroordelen blijven bestaan omdat we ze constant herhalen, maar aan herhaling kleeft gelukkig ook iets moois: het biedt je de kans eruit te breken, telkens opnieuw. Iedere keer dat je bij jezelf merkt dat je vooroordelen hebt, kun je je voornemen jezelf er de volgende keer van te bevrijden.

We weten dat het lastig is: andere vrouwen niet veroordelen. We weten ook waarom: een vrouw krijgt het met de paplepel ingegoten om andere vrouwen omlaag te halen. We weten dat het een emotionele en soms zware beweging kan zijn om uit de mand te klimmen, om vrij te zijn. Je wordt als vrouw namelijk gedruild om niet vrij te zijn. Je wordt vrij geboren, en pas daarna vrouw (krab). Je hiertegen verzetten is vechten tegen denk- en gedragspatronen die al eeuwenlang bestaan. Je gaat niet zomaar over één nacht ijs, het kost veel discipline, zelfonderzoek en -liefde.

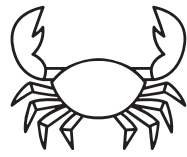
Voor dit boek hebben we uitsluitend vrouwen* geïnterviewd omdat we geloven dat sisterhood ook inhoudt: veel vrouwen aan het woord laten. Deze vrouwen hebben ons geleerd hoe je sisterhood creëert, hoe je openstaat voor een ander, hoe je bij jezelf kunt blijven, het (voor)oordeel van anderen naast je neer kunt leggen.

In *Krabben* nodigen we je uit om op ons surfboard te klimmen en met deze feministische golf mee te gaan, zodat de golf in een oceaan verandert. We willen je niet instrueren hoe vrouw te zijn, maar *empoweren* om elke kant van jezelf te laten zien en je aan te sporen een ander te laten voelen dat zij mag bestaan in alles wat ze is. We willen vooral dat jij anderen en jezelf bevrijdt. De mand uit, de wereld in. Omdat we zelf hebben ervaren hoe heerlijk het daar is.

- * De term ‘vrouw’ wordt in dit boek veelvuldig gebruikt. We zijn ons ervan bewust dat vrouwen niet één homogene groep zijn. Met ‘vrouw’ bedoelen we iedereen die zich (soms) als vrouw identificeert.

Ook de term ‘man’ komt in dit boek veelvuldig voor. We zijn ons ervan bewust dat mannen ook niet één homogene groep zijn. Met ‘man’ bedoelen we iedereen die zich (soms) als man identificeert.

We zijn ons ervan bewust dat er ook mensen zijn die zich niet identificeren met deze genders.

Lieve Milou,

Het is maandag 25 februari 2019, half twaalf, de zon krijgt onwaarschijnlijk veel ruimte voor deze periode van het jaar, 'God Is A Woman' staat op repeat en ik schijt zowat in mijn broek om wat ik je hierna ga schrijven. Maar het moet.

Ik moet vaak denken aan onze eerste ontmoeting, op de Pride (toen heette het nog de Gay Pride). Jij kwam bij mij op de koffie. Ik had je uitgenodigd: ik kende je amper, maar je inspireerde me. Vanaf het eerste moment, hoe je opgewekt en energiek binnenstormde in je matchende paars-zwarte top en broek, was ik op je. Een van de leukste dingen op aarde: vrienden worden met een vrouw.

Na de koffie (en een biertje?) gingen we die feestelijke dag allebei onze eigen weg, maar een paar uur later zagen we elkaar toevallig weer. Ik stond op de Prinsengracht te dansen op de stoep bij vrienden, jij liep voorbij en bleef hangen. Je klom vrolijk op de verhoging naast de dj, trok je shirt uit en begon te dansen.

'Kom,' schreeuwde je door de harde feestmuziek heen, terwijl je wilde armbewegingen maakte. 'Kom ook!'

Vanwege die vreugdevolle dag, door de bevriende dj die uitbundig draaide, al die dragqueens op het feestje die zich schaamteloos mooi uitgedost hadden, door het tripje Berlijn dat ik net achter de rug had waar veel vrouwen topless rondliepen – en dan niet eens met glossy- of pornoborsten – en door de alcohol, dacht ik: waarom niet? Het zijn mijn borsten, en ik doe ermee wat ik wil. Ik klom op de dj-tafel, keek uit over de menigte die voor ons stond te dansen op de gracht, en trok onder luid gejoel mijn topje uit.

Voor twee minuten.

Max.

Waarin ik alleen maar aan mijn moeder en broertjes kon denken.

Ik was teleurgesteld omdat het niet zo vrij voelde als ik had gehoopt. Ik voelde me opgelaten. Bekeken. Onzeker. Me te bewust van mezelf. Maar ik vormde vervolgens een oordeel en vooroordeel over jóú. Ik geloofde niet dat jij dit echt voor jezelf deed. Dat je het eerder deed om aandacht te trekken,

om tegendraads of sexy te zijn. Ik projecteerde mijn ongemak op jou, in plaats van bij mijzelf te rade te gaan waarom ik me schaamde.

Twee dagen daarna verscheen op Dumpert een filmpje van jou van die middag, vrolijk dansend met blote borsten. De reacties eronder: 'Haar tieten hangen net zo laag als haar zelfbeeld'. 'Aandachtshoer'. 'Houd je shirt aan, je bent zo lelijk als de nacht'.

Ik dankte God op mijn blote knieën dat ik niet op dat filmpje stond, en ik verbaasde me niet eens zo erg over de reacties. Als een vrouw zich autonoom gedraagt, of autonoom denkt, dan moeten er koppen rollen. Op z'n minst. De apenrots is namelijk niet voor vrouwen bedoeld.

Het is niet mijn strijd, verklaarde ik achteraf tegen andere vrouwen, om hun eventuele genadeloze oordeel – dat ik het maar twee schamele minuten had volgehouden, of over het feit dat ik überhaupt daar in mijn blote borsten had gestaan – maar voor te zijn. Met blote borsten wil niemand een serieus gesprek met je voeren, beargumenteerde ik. En zonder gesprek kun je geen verbinding meer maken.

Zo pretentieus.

Alsof je niet zou kunnen praten met blote borsten. Alsof alléén de ander de voorwaarden voor verbinding bepaalt. Als anderen (lees: ik) niet kunnen geloven dat blote borsten en oprechtheid samengaan, dan is dat toch hun (lees: mijn) gemis?

In feite was ik jaloers op je. Niet zozeer omdat je je beha durfde uit te trekken, maar omdat je zo vrij leek. Ik wil me ook vrij voelen in mijn lijf, niet bezig zijn of anderen me wel of niet aantrekkelijk vinden, niet bezig zijn met de aanname dat anderen me een aandachtsgeile sloerie vinden. Ik wil ook om aandacht durven vragen voor wat ik belangrijk vind, schijt hebben aan alles. Ik wil niet bang zijn voor de reacties die je krijgt als je als vrouw je kop boven het maaiveld uitsteekt. Onbevreesd zijn, zoals jij. Maar ook dat is een vooroordeel. Misschien hield jij je net zo goed met al deze zaken bezig toen je je topje uittrok.

Waar kwam mijn jaloezie en mijn vooroordeel vandaan? Ik weet dat vrouwen worden veroordeeld om hoe ze zich presenteren, kleden, opmaken, dat ze worden afgekeurd om hoe ze lachen, dansen, lopen, praten, niet praten, denken, niet denken,

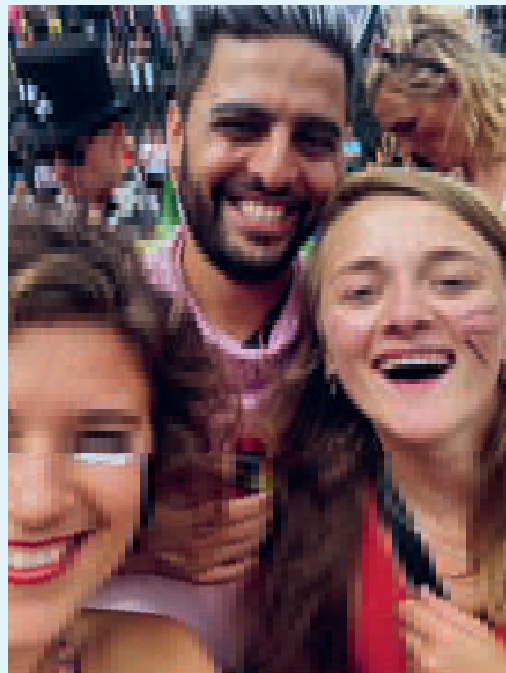
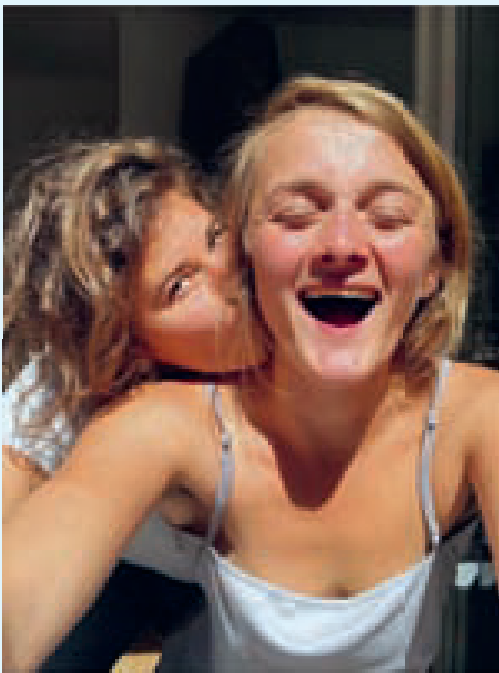
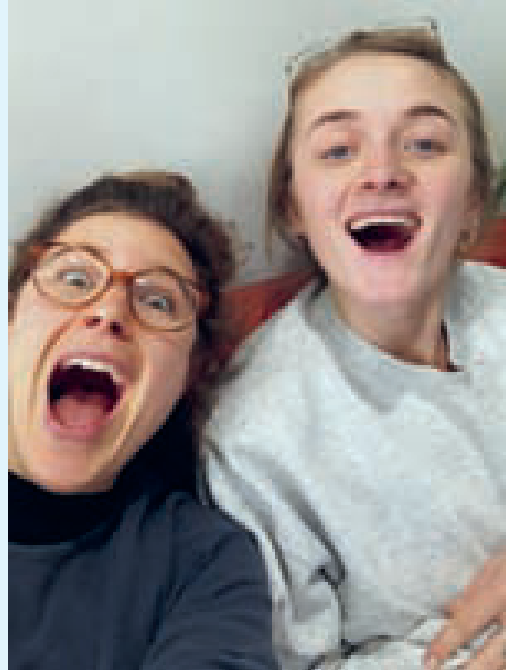
zorgen – kortom, om hoe ze leven. En vooral om hun lichaam en seksualiteit. Waarom doe ik daaraan mee? Ik deed precies hetzelfde als die mensen op Dumpert. Alleen dan subtieler.

Ik wil me meer verbonden voelen met andere vrouwen. Ik doe al langer onderzoek naar hoe seksueel vrij te zijn, en ik krijg steeds meer de indruk dat intimiteit met andere vrouwen in dat proces een belangrijk aspect is. Een verbroedering die ik te veel heb onderschat. Als wij vrouwen elkaar in ieder geval veilig en vrij kunnen laten voelen, dan kun je je – seksueel en op vele andere manieren – toch veel beter uiten?

Hoe zit dit bij jou? Voor de *Self Love Club* – een Instagram-televisieserie die ik maakte over zelf-beminnen – interviewde ik jou over schaamte. ‘Ik schaam me helemaal niet tijdens seks,’ zei jij. Ik kon dat haast niet geloven. Voel je je echt zo vrij? Ben je niet bezig met de (voor)oordelen van anderen? Ben je zelf vrij van vooroordelen, of het (ver)oordelen van andere vrouwen?

Misschien ontvriend je me wel hierna. Misschien waardeer je mijn eerlijkheid. Ik hoop het laatste. Dan kun je me misschien wel helpen. Nee, bevrijden.

XX,
Daan

Voor Daan,

Een maand voor de Pride had ik je boek gelezen. Ik dacht: die zal zich wel vrij voelen in haar lichaam, omdat vrouwen die openlijk praten en schrijven over seks een zeldzaamheid zijn. Zij wil vast ook dansen in haar blote tiet, dacht ik. Dat betekent vrij zijn namelijk voor mij: doen wat je wilt, zoals in je blote borsten dansen, ook als je weet dat anderen daar iets van vinden. Stom van mij gedacht - alsof dat ook meteen jóúw vrijheid zou zijn. Mijn antwoord op jouw vraag: ja, ik voel me écht vrij - vrij in mijn lijf, vrij van vooroordelen. En als ik ze voel, probeer ik me ervan los te rukken. Ik gun jou datzelfde gevoel, want het is heerlijk.

Ik weet nog dat ik op de middelbare school een bloedmooie vriendin had. Ze was lang, dun en had bruinglanzende haar. Alle jongens waren smoor op haar. Elke dag kwam ze naar school op hakken en met gekrulde haren. Ik noemde dat 'tuttig' en 'overdreven'. Toen ze een foto op Facebook in bikini postte, vond ik dat stom. 'Aandachttrekkerij' noemde ik het. Veel meisjes, onder wie ikzelf, praatten negatief over haar. Waarschijnlijk was het jaloezie, en onzekerheid over onszelf.

Bij het Groningse studentencorps Vindicat was ik het meisje over wie werd gepraat. Ik was té sletterig, té sexy gekleed, té 'hoerig', té naakt, té uitbundig, té wild, té té té. Dat had zoveel impact dat ik op 8 maart 2017, Internationale Vrouwendag, een filmpje op Facebook postte waarin ik borden omhooghield met teksten die ik van corpsleden naar mijn hoofd geslingerd kreeg. HOER. SLET. LAAG WIJF. Ik wilde duidelijk maken dat mijn seksualiteit van míj is, en geen stof voor andermans grappen. En dat vrouwen evenveel recht hebben op seks als mannen.

Het filmpje ging viral. En hóé. Het werd een miljoen keer bekeken en ik ontving duizenden reacties en berichten. Veel lof, maar ook veel haat. De reacties van andere vrouwen, dat ik zo'n gigantische aandachtshoer was, verbaasden me het meest. Ik streed toch ook voor hún vrijheid?! Ik zegde mijn lidmaatschap op en verhuisde terug naar mijn geboortestad Amsterdam - ik durfde in Groningen niet meer alleen over straat. Bang om mensen van het corps tegen te komen.

Sindsdien probeer ik anderen zo min mogelijk te veroordelen, omdat ik ervaren heb hoe het is als jij de persoon bent over wie wordt geoordeeld. En daarom raakt jouw vooroordeel me inmiddels minder, omdat ik zoveel veroordeling 'gewend' ben.

Laatst kreeg een nicht van een vriendin een kindje. Zij had besloten om te stoppen met haar baan nu de baby er was, en haar vriend zou door blijven werken. Ik merkte dat ik haar keuze veroordeelde, omdat zij - zodra er een kleine kwam - met haar partner in een traditioneel rolpatroon verviel. Zonde, dacht ik, dat een vrouw die zo'n goede baan heeft ermee stopt en haar vriend niet. Ik dacht: ik had het feministischer gevonden als hij huisvader was geworden en zij haar baan had gehouden, of dat ze op z'n minst de taken hadden verdeeld. Later realiseerde ik me hoe absurd deze gedachte was. Waarom zou dat feministischer zijn? Wie was ik om hún keuze te veroordelen, hoe zij hún leven wilden inrichten? Zij kiest er zelf voor om thuis te zijn, haar man om te werken. Ik ben zo gefocust op een oneerlijke verdeling tussen mannen en vrouwen dat ik vergat dat het ook een eigen keuze kan zijn.

Drie dagen na het lezen van je brief kwam ik je toevallig tegen op de fiets. Ik had mijn oortjes in met 'Superwoman' van Alicia Keys heel hard aan, maar ik hoorde door de muziek heen iemand mijn naam roepen. Ik keek naar links en jij was het. Je keek geschrokken.

'En, wat vond je van mijn brief?' vroeg je zenuwachtig.

Ik antwoordde dat ik hem prachtig vond, dat ik alleen nog geen tijd had gehad om te antwoorden.

Je was bang dat je té eerlijk was geweest, zei je.

Ik vond het juist fijn dat je zo eerlijk was, Daan.

Ik word vaak veroordeeld door vrouwen en ik wil weten waarom. Laten we onderzoeken waarom vrouwen elkaar veroordelen. En hoe we uit de mand kunnen komen, voorgoed.

Liefs, Milou